

Øvingsdirektiv

Øvelse for videregående skoler i Rogaland
21. april 2009.

Øvelsen er et samarbeid mellom Rogaland fylkeskommune og Fylkesmannen i Rogaland. Ellers medvirker politiet, helsevesenet, kirken og noen utvalgte kommuner. Formålet med øvelsen er å styrke skolenes krisehåndterings- og samhandlingsevne ved kritiske hendelser.

BAKGRUNN

Fylkeskommunen v/ undervisningsdirektøren har pålagt alle videregående skoler i Rogaland å lage en beredskapsplan for håndtering av ekstraordinære hendelser knyttet til skolens aktiviteter. Skolene har fått orientering om rammer for denne type planverk, og er og anmodet å lage planer i nært samarbeid med aktuelle lokale aktører, i særdeleshet politiet.

HENSIKT MED ØVELSEN

Det er fra fylkeskommunen sin side ønskelig å teste at planene har definert egen og andres roller og ansvar riktig.

Øvelsen skal styrke skolen og det omkringliggende apparat sin evne til å løse en ekstraordinær hendelse. Det kan være det mest ekstreme som "skolemassaker" eller det kan være hendelser knyttet til transport til og fra arrangementer (turer) eller alvorlige hendelser som skjer med en eller flere elever eller lærere privat.

MÅL FOR ØVELSEN

Test av skolenes planverk med etterfølgende redigering av dette.

- ansvar og roller
- samordning og koordinering
- varslingsrutiner
- ekstern/intern informasjon og kommunikasjon
- omsorg for rammede og berørte

GJENNOMFØRING

Øvelsen vil bli gjennomført som en table-top øvelse, der rektorene + 1 fra hver skole blir plassert i grupper rundt separate bord. Deltakerne vil under øvelsen bli presentert for en eller flere hendelser som vil utfordre skolenes beredskapsplanverk. **Det er en forutsetning at skolenes beredskapsplanverk medbringes.**

Det vil være rom for spørsmål og avklaringer underveis. Det vil og være tilstede nøkkelpersoner fra nasjonalt, regionalt og lokalt nivå som vil orientere om roller og ansvar sett fra forskjellige ståsteder.

Innspillene fra øvelsesscenario blir presentert på storskjerm.

Øvelsen skal gjennomføres innen tidsrammen kl 0930-1530 i Stavanger Forum, Gunnar Warebergsgate 13, 4021 Stavanger

Se vedlagt program.

SCENARIO FOR ØVELSEN

Scenarioet for øvelsen er utarbeidet i samarbeid mellom fylkeskommunen, fylkesmannen, politiet, helsevesenet og kirken har deltatt i det forberedende arbeidet med øvelsen.

Scenarioet vil ta opp problemstillinger knyttet til håndtering av en ekstraordinær hendelse ved de videregående skoler i Rogaland. Problemstillingen vil være 3-delt.

- **Del 1** vil handle om det som skjer i forkant av en "skoleskyting". Hva kan gjøres for å forebygge?
- **Del 2** skal handle om hvem som gjør hva hvis en alvorlig hendelse inntreffer på skolen.
- **Del 3** vil fokusere på hvordan en best skal takle normaliseringen etter en alvorlig hendelse der liv er gått tapt. Hvem gjør hva på kort og på lang sikt? Faser i normaliseringen.

DELTAGERE

Hovedmålgruppen for øvelsen er rektorene sammen med en representant fra beredskapsgruppene for hver skole. Ellers deltar representanter fra noen utvalgte kommuner, fylkeskommunens ledergruppe, Politidirektoratet, representanter fra regionalt politi, helsevesenets 2. linje og representanter fra kirken. Fylkesmannen deltar med inntil to representanter.

ØVINGSLEDELSE

Fylkesmannen har sammen med fylkeskommunen det overordnede ansvaret for planleggingen og gjennomføringen av øvelsen. Ragnvald Erga (FMRO) er øvingsleder og konst. informasjonssjef i fylkeskommunen Jan Eirik Gjerdevik vil medvirke til gjennomføringen av rollespillet samt ha et særlig blikk for spørsmål vedrørende informasjonshåndtering og krisekommunikasjon i slike situasjoner. Gjerdevik vil og ha ansvaret for å utarbeide en erfaringsrapport etter øvelsen.

OBSERVATØRER

Det er foreløpig ikke avtalt tilstedeværelse av observatører.

OPPSUMMERING OG EVALUERING

Øvelsen vil bli evaluert med utgangspunkt i målene for øvelsen.

Evalueringen vil ha et spesielt fokus på ansvar og roller, samordning og koordinering, samt informasjons- og kommunikasjonsstrategi.

E-post Fylkesmannen i Rogaland: ragnvald.erga@fmro.no

E-post Fylkeskommunen i Rogaland: jan.eirik.gjerdevik@rogfk.no

Hver skole sender en kort tilbakemelding om sine erfaringer fra øvelsen på vedlagt evalueringsskjema. Dette sendes på e-post til Jan Eirik Gjerdevik jan.eirik.gjerdevik@rogfk.no

ØKONOMI

Fylkeskommunen dekker utgiftene til lokaler og til bespisning under øvelsen. Det samme gjelder krav om reisegodtgjørelse fra eksterne deltakere eller foredragsholdere. Øvrige deltakere dekker selv sine utgifter.

15. april 2009

Ragnvald Erga
Øvingsleder

Vedlegg 1: Suksesskriterier for krisehåndtering
Vedlegg 2: Evalueringsskjema
Vedlegg 3: Program

VEDLEGG 1

SUKSESSKRITERIENE FOR KRISEHÅNTERING

Suksesskriteriene for krisehåndtering danner grunnlaget for å kunne håndtere en krise og bør være ivaretatt i en kriseplan. Kriteriene er tilstede i større eller mindre grad i enhver krise og er dermed viktige variabler å ta i ettersyn ved evaluering av en hendelse.

Lederrollen – hvordan fungerte kriseledelsen?

En kriseleders oppgave er å fordele oppgaver og sørge for at ledergruppens kapasitet utnyttes best mulig. Kriseledelsen skal tenke verste tilfelle og være villig til å handle selv om man har mangelfull informasjon. Det forventes at kriseledelsen tenker på både kortsiktige og langsiktige konsekvenser, samt at den tydelig kommuniserer beslutninger slik at det ikke oppstår tvil om hva som skal gjøres.

Ansvar og roller – var ansvarsfordelingen avklart på forhånd?

Rask og effektiv krisehåndtering forutsetter at kriseledelsen er sitt ansvar bevisst og kjenner sin rolle. Ansvarsfordelingen mellom de ulike myndigheter må være avklart. Dersom ansvar og roller er uklare kan man risikere at det utføres dobbeltarbeid, eller viktige oppgaver blir utelatt. Det er i denne sammenheng viktig å kartlegge andre myndigheters roller og ansvarsområder og sikre at man er enige om disse.

Informasjonsstrategi – fungerte informasjonsapparatet?

Effektiv krisehåndtering krever en informasjonsstrategi for hvordan myndighetene skal kommunisere både *internt* og *eksternt*. I kriseledelsesapparatet må det være klare rutiner for hvem som har ansvaret for å informere blant annet sentralbord, egne ansatte, publikum, media, samt rammede og berørte. Myndighetene må videre ha planlagt for eskalering av informasjonsapparatet etter størrelsen på krisen.

Varslingsrutiner – fungerte varslingsrutinene?

Kriseleder eller den som er delegert myndighet (stedfortreder) må alltid kunne nåes på telefon. Andre sentrale personer i kriseorganisasjon må ha kopi av varslingslisten, gjerne i lommeformat. I tillegg til å ha oversikt over hverandre, personalet i krisestaben er det viktig at myndighetene har oversikt over de ressurser som er tilgjengelige, samt eksterne samarbeidspartnere.

Omsorg for rammede og berørte – ble pårørende håndtert tilstrekkelig?

Selv om den strategiske ledelsen sjelden er direkte involvert i redning av liv og helse, vil deres beslutninger ofte ha betydning for dem som er berørt. Det vil være ulike grupper innenfor gruppen rammede og berørte som vil trenge ulik informasjon og oppfølging. En person kan ha 20-30 personer i sin nære familie, noe som stiller store krav til ledelsens og myndighetenes evne til å ta seg av de pårørende og vise medfølelse for de som er berørt av krisen. Det er derfor viktig å planlegge i forhold til kapasitet med hensyn til informasjon, kriseteam og lokaler.

Koordinering og samordning

De fleste kriser krever koordinering av ressurser. Samarbeid med andre virksomheter og myndigheter må være planlagt på forhånd og inngå som en del av kriseplanen. En god kriseplan er avhengig av en så komplett som mulig oversikt over tilgjengelige

E-post Fylkesmannen i Rogaland: ragvald.erga@fmro.no

E-post Fylkeskommunen i Rogaland: jan.eirik.gjerdevik@rogfk.no

ressurser og hvor disse kan hentes, det være seg informasjon, kunnskap, personell eller materiell.

Fullmakter og budsjett

De færreste har budsjett til å takle store og uventede kostnader ved kriser. Derfor bør en kriseplan være behandlet i ledergruppen, slik at det er fattet vedtak om økonomiske fullmakter i en situasjon hvor det kreves rask budsjettbehandling.

Overgang til normalsituasjon

Alle virksomheter bør ha tenkt gjennom hvordan den skal komme tilbake til normalsituasjon. Det er viktig at det settes av tid til de ansatte for å bearbeide hendelser de har vært utsatt for.

VEDLEGG 2**SPØRSMÅL EVALUERING:**

1. Oppdaget dere behov for redigering av planen under øvelsen?

---

2. Fikk skolen testet sitt planverk på en god måte? Hvis nei. Hvordan mener dere at denne testen skulle vært?

---

3. Ble ansvar og roller avklart? Hvis nei. Hva vil dere gjøre for å avklare dette bedre?

---

4. Vil skolen ved hjelp av planen få til en bedre samordning og koordinering med eksterne ressurser? Hvis nei. Ser dere hva som må endres i planen for å få dette til og hvem dere må samarbeide med for å få dette til?

---

5. Mener dere at skolens varslingsrutiner, slik de fremkommer i planen, er gode nok? Hvis nei. Hva har dere tenkt å gjøre for å bedre disse?

---

6. Tror dere at skolen selv er i stand til å håndtere intern og ekstern kommunikasjon knyttet til en større ekstraordinær hendelse eller kriselignende situasjon? Hvis nei. Beskriver planen deres hvem dere kan få støtte fra?

---

7. Mener dere at skolens plan er god nok for å ta hånd om elever, ansatte og deres pårørende i forbindelse med en ekstraordinær hendelse eller krise? Hvis nei. Hva vil dere gjøre for å rette på dette?

VEDLEGG 3

Program for øvelsen:

- KL 0930 Registrering / kaffe
- KL 1000 Velkommen v/ Magne Nesvik
 KL 1015 Trussel mot skoler i Norge. Orientering fra politidirektoratet v/politimester Per Jacob Solhaug.
- KL 1100 **Fase 1.** Hvordan oppdage? Hva gjør skolen? Hva kan andre hjelpe skolen med? Innspill, spørsmål, summing i gruppene. Svar fra noen grupper. Spørsmål til panel. Avklaringer.
- KL 1215 Lunsj
- KL 1300 **Fase 2.** Når hendelsen er et faktum. Skolens planverk. Hva gjør skolen? Hva gjør andre? Innspill, spørsmål, summing i gruppene. Svar fra noen grupper.
- Politiet orienterer v/ politiinspektør Edgar Mannes og politioverbetjent Runar Heggen. Spørsmål til panel. Avklaringer.
- KL 1400 **Fase 3.** Normaliseringsfasen. Hva nå? Hvem gjør hva? Hvilke støtte kan skolen få på kort og på lang sikt?
- Representanter fra Stavanger og Haugesund kommune vil avklare ansvarsforhold og ressurser fra to store kommuner. Begge helesforetakene i fylket, Helse Fonna og Helse Stavanger samt kirken, v/ Stavanger bispedømme vil kunne avklare egen rolle og tilgjengelige ressurser ved ekstraordinære hendelser med flere døde og skadede.
- Forberedt orientering v/ kommunelege 1 John Nessa, Hjelmeland kommune og v/ kommuneoverlege Rolf Bergseth, Klepp kommune. De to innleggene har utspring i erfaring fra gisseltaking i en barnehage i Hjelmeland og omarbeidelse av plan for psykososial støtte fra kommunale helsetjeneste knyttet til ekstraordinære hendelser i kommunene.
- Panelet vil kunne avklare spørsmål eller ha korte innlegg knyttet til ansvar rolle og erfaringer.
- KL 1515 Oppsummering
- KL 1530 Øvelsen slutt